

M. Z.

Informacje

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 2, 235-238

1969

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Inauguracja roku akademickiego 1968/69 w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie odbyła się 27. IX. 1968 r. Otwarcia dokonał nowy rektor Seminarium, ks. dr Stanisław Szymecki. Wykład inauguracyjny na temat: „Jezus Dziejów Apostolskich” wygłosił ks. dr Stanisław Pisarek (wykład ukaże się drukiem w pracy zbiorowej na temat teologii św. Łukasza przygotowywanej przez ks. prof. dra Feliksa Gryglewicza). Na uroczystości inauguracyjnej był obecny ks. biskup ordynariusz dr Herbert Bednorz, który wygłosił przemówienie.

Śląskie Seminarium Duchowne liczyło w dniu inauguracji w całości 241 studentów, spośród których 194 zaczęło nowy rok akademicki. Rok I liczy 52 studentów, II — 50, III — 35, IV — 34, V — 23. Szósty rok liczy 18 kleryków, którzy jednak z polecenia ks. biskupa ordynariusza odbywają roczny staż pracy, względnie roczne zjęcia duszpasterskie w parafiach diecezji gorzowskiej. Decyzja o rocznym stażu pracy odpowiada zaleceniom soborowego *Dekretu o formacji kapłańskiej* (n. 12). Dwudziestu dwu studentów Śląskiego Seminarium Duchownego odbywa czynną służbę wojskową, siedmiu jest urlopowanych. (rs)

W dniach 17 i 18 kwietnia 1968* r. odbyło się w Katowicach ogólnopolskie spotkanie historyków Kościoła. W poprzednich latach spotkania takie odbywały się w Opolu w 1967 r., w Poznaniu w 1966 r., we Wrocławiu w 1965 r. Spotkaniu przewodniczył ks. bp dr W. Urban. W ramach spotkania wygłoszono następujące referaty: o. prof. dr H. Wyczawski — „Z zagadnień metodycznych kościelno-historycznych”, ks. dr G. Klapuch — „Przemiany gospodarcze ostatnich lat w województwie katowickim i ich wpływ na życie religijne i moralne ludności diecezji katowickiej”, ks. dr K. Gabrych — „Piotr Tomicki jako biskup duszpasterz”, ks. dr A. Romańczuk — „Geneza i początki diecezji wigierskiej”, ks. dr A. Baciński — „Sprawa parafii personalnych w diecezji gdańskiej”, o. dr. P. Kielar — „Problem Studium Generalnego dominikanów w Krakowie”, ks. dr W. Jańcza — „Na 400-lecie śmierci św. Stanisława Kostki (1568—1968)”, ks. dr A. Szorc — „Relatio Status biskupów warmińskich w XVII i XVIII wieku do Rzymu o stanie diecezji”. Szczególnie ożywioną dyskusję wywołał referat o. H. Wyczawskiego wokół problemu prowadzenia seminariów naukowych z zakresu historii Kościoła w diecezjalnych seminariach duchownych. W czasie spotkania uczestnicy udali się do Piekar, a stamtąd do Tarnowskich Gór, gdzie zwiedzili zabytkową sztolnię „Czarnego Pstrąga”. (gk)

*

Kandydaci do egzaminu proboszczowskiego przewidzianego k. 459 § 3 n. 3 zobowiązani są przedłożyć przed przystąpieniem do egzaminu ustnego pisemną pracę proboszczowską. Tematy tych prac dotyczą aktualnych problemów duszpasterskich i są zasadniczo ustalane przez Kurię Diecezjalną. Kandydatom do egzaminu przysługuje prawo wyboru tematu pracy, mogą też wysuwać własne propozycje odnośnie do tematu pracy proboszczowskiej. W latach 1967 i 1968 oddano w maszynopisie następujące prace proboszczowskie: ks. A. Binda, Pismo św. w katechezie; ks. E. Dyrda, Kult świętych w dekanacie czechowickim; ks. J. Goppek, Problemy duszpasterstwa osiedlowego na podstawie Nowych Tych; ks. F. Klimosz, Służba Słowu na podstawie Dekretu o posłudze i życiu kapłanów; ks. L. Kozub, Reforma duszpasterska po Soborze Watykańskim II i rozwój duszpasterstwa w parafii św. Piotra i Pawła w Katowicach; ks. J. Krupa, Kolegialność Biskupów w teologii katolickiej z okresu Soboru Watykańskiego II; ks. J. Leichmann, Edukacja filmowa postulatem Dekretu o środkach społecznego przekazywania myśli; ks. Cz. Mąka, Jak wykozystać naturalne Objawienie Boże w pracy duszpasterskiej nad młodzieżą; Ks. A. Ochmanowicz, Ruch wczesnkomunijny w diecezji katowickiej i w parafii Katowice-Załęże; ks. B. Ochot, Młodzież a film w świetle dekretu Soboru Watykańskiego II *De instrumentis communicationis socialis*; ks. J. Patalong, Kompetencje wychowawcze rodziny, Kościoła i Państwa w dokumentach Vaticanum II; ks. Z. Perdyta, Powiązanie spraw duszpasterskich z zagadnieniami szkół górniczych w parafii Chropaczów; ks. K. Picha, Audiowizualne środki w nauczaniu i wychowaniu religijnym; ks. Cz. Podleski, Przejawy indyferentyzmu w parafii św. Piotra i Pawła w Katowicach oraz proponowane środki zaradcze; ks. A. Pośpiech, Misje; ks. A. Rychlikowski, Co młodzież dzisiaj

sza sądzi o małżeństwie i rodzinie; ks. A. Ryguła, Obrazy w kościołach dekanatu woźnickiego; ks. S. Siuda, Duszpasterstwo parafialne wg Dekretu o pastoralnych zadaniach biskupów w Kościele; ks. A. Skrobel, Formacja katolickiej elity młodzieżowej w parafii; ks. R. Szekiel, Chrzcielnice w dekanatach chorzowskim i świętochłowickim; ks. M. Sliwiński, Przynależność do Kościoła w świetle konstytucji *Lumen gentium*; ks. E. Wieczorek, Kształtowanie się popularności imion chrześtnych w parafii św. Marii Magdaleny w Chorzowie w latach 1750—1966; ks. H. Oczadły, Organa doradcze biskupa; ks. M. Zielniok, Odnowa szat liturgicznych; ks. D. Zimoń, Parafia jako wspólnota w Chrystusie.

Szereg prac zajęto się omówieniem planu dziesięcioletniej pracy duszpasterskiej w konkretnych parafiach. Opracowano w tym okresie następujące parafie: ks. E. Woźszek — Katowice-Wełnowiec; ks. J. Somerla — Jaworze-Nałęże; ks. W. Pietrucha — Zabrze-Makoszowy; ks. E. Świerzy — Bronów; ks. P. Szelonek — Raszczycy; ks. A. Drozd — Połomia, ks. F. Klimosz — Rudzica; ks. J. Słazok — Jaworzynka; ks. F. Kasperczyk — Ruda-Halemba; ks. B. Sigmund — Paprocany-Cielmice; ks. A. Matura — Czerwionka; ks. J. Elias — Kostuchna; ks. K. Hurski — Gorzyce; ks. B. Kuczerą — Markłowice; ks. R. Solik — Pstrążna; ks. J. Jaksik — Godów; ks. J. Gruszka — Kozłowa Góra; ks. J. Cichowski — Koszęcin.

Wszystkie te prace znajdują się w bibliotece Kurii Diecezjalnej w Katowicach. (rs)

Absolwenci Śląskiego Seminarium Duchownego w roku akademickim 1966/67 oddali następujące prace dyplomowe: G. Bernacki, Słuszność kanoniczna jako myśl przewodnia prawa kanonicznego; K. Dyjas, Św. Piotr w czasie męki Chrystusa Pana; B. Franki, Zasługi Księdza Biskupa Arkadiusza Lisieckiego na polu patrystyki; H. Goaszczyk, Ewolucja człowieka: uzasadnienia i braki. — J. Kocjan, Ewolucja w świetle filozofii chrześcijańskiej; R. Myszor, Rola i znaczenie modlitwy w życiu chrześcijańskim na podstawie Ojców greckich; J. Piksa, Powołanie Abrahama; I. Poędnik, Św. Jan Chrzcziciel w Ewangeliach i w świetle odkryć Qūmrańskich; E. Śwoboda, Spór antiocheński św. Pawła ze św. Piotrem.

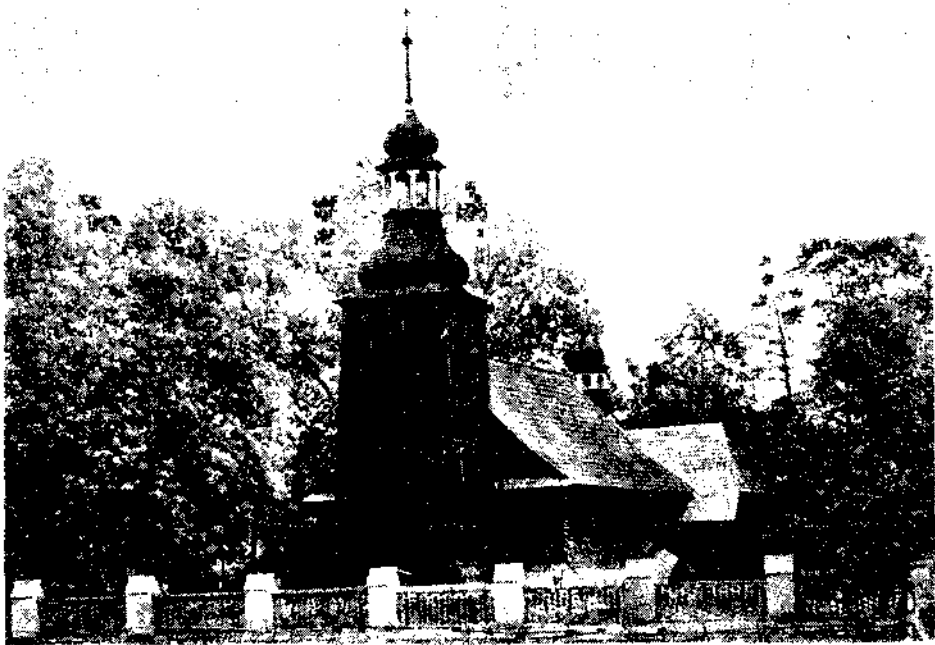
Prace z zakresu historii Kościoła były poświęcone kapłanom diecezji katowickiej, którzy zginęli w obozach czy więzieniach w czasie okupacji hitlerowskiej. Opracowano biografie następujących kapłanów: R. Bednarek, Ks. Franciszek Bojdoł; P. Bichner, Ks. Leon Haroński; Z. Długajczyk, Ks. Józef Kania; E. Grochała, Ks. Franciszek Czubin; H. Harędza, Ks. Franciszek Ksawery Scigała; J. Henczel, Ks. Stefan Szwajnoch; L. Lasota, Ks. Franciszek Macherski; J. Modliński, Ks. Adolf Pojda; L. Moroń, Ks. Józef Niedziela; H. Panek, Ks. Wiktor Siwek — J. Piwczyk, Ks. Jan Pojda; J. Przybyła, Ks. Franciszek Długosz; J. Staszkievicz, Ks. Alfons Latocha; T. Strach, Ks. Rudolf Tomanek; I. Widera, Ks. Franciszek Kałuża T. J.; A. Kuś, Ks. Jan Nepomucen Barabasz; H. Moczygamba, ks. Jan Macha; — E. Piegza, Ks. Paweł Drozdek; Kl. Wiszkowski, Ks. Paweł Macierzyński; F. Furczyk, Ks. Konrad Wojciech.

Autorzy pięciu ostatnich biografii to absolwenci z roku 1967/68. Tematy prac pozostałych absolwentów tego rocznika brzmią: R. Anczok, Patriarcha Jakub; R. Brom, Problem życia wirusów; A. Burkot i A. Janik, Postawy i opinie rodziców wobec praktyki wczesnej Komunii św. swych dzieci w parafii NN.; J. Górecki, Stare Tarnowice; J. Grała, Postawy i opinie rodziców odnośnie do wczesnej Komunii św. swych dzieci; A. Kalyta, Piątą w procesie Jezusa Chrystusa; P. Molenda i R. Mrowiec, Rodzice o wczesnej Komunii św. swych dzieci; Badania socjologiczne nad postawami i opiniami w jednej z parafii miejskich diecezji katowickiej; J. Robok, Wczesna komunія św. w oczach rodziców; Badania socjologiczne nad postawami i opiniami w pewnej parafii wiejskiej diecezji katowickiej; G. Piecha, Św. Jan Ewangelista „Umiałowany uczeń Chrystusa”; K. Sikora, Życie Maryi Matki Bożej w apokryfach Nowego Testamentu; Fr. Zając, Stanowisko i rola kobiety w nauce i działalności misyjnej Apostoła narodów; K. Zubeł, Powstanie życia na ziemi; J. Michalski, Teoria Świadców Jehowy o stworzeniu duszy człowieka, a nauka Kościoła katolickiego; R. Schittko, Księgi metrykalne w diecezji katowickiej.

Wszystkie te prace oddano w maszynopisie i znajdują się one w bibliotece Śląskiego Seminarium Duchownego. (rs)

*

Mikrofilm staje się coraz częściej stosowaną formą publikowania wydawnictw naukowych. W niektórych krajach prace specjalistyczne, których nakład byłby bardzo niski, mikrofilmuje się w maszynopisie, a fakt umieszczenia mikrofilmu pod odpo-

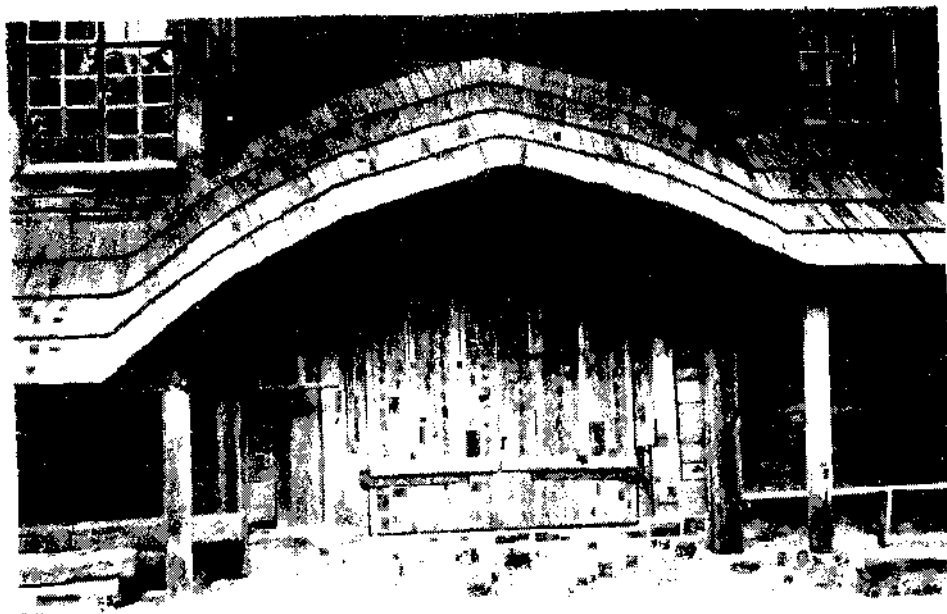
Widok kościoła Świętej Trójcy w Koszęcinie od południowego zachodu.

Widok od południowego wschodu na prezbiterium, zakrytą z chórem kolatorskim, schody chórowe oraz wejście od południa.

Zabytkowe figury św. św. Elżbiety, Doroty (?) i Magdaleny.

Widok wejścia od południa po wyburzeniu kruchty i rekonstrukcji zadaszzenia (stan z 1968 roku).

wiednim numerem w oficjalnym katalogu ogólnie dostępnym, uważa się za wystarczającą formę opublikowania. Mając to na uwadze i kierując się także jeszcze innymi względami, postanowiono udostępnić teksty protokołów wizytacji biskupich diecezji krakowskiej, a szczególnie dawnych dekanatów bytomskiego i pszczyńskiego. Z jednej strony miało to być uzupełnienie do opublikowanych przez ks. Jungnitza tekstów wizytacji diecezji wrocławskiej, a z drugiej strony było podjęciem próby kontynuowania publikacji protokołów wizytacyjnych, zapoczątkowanej przez ks. dr Wojtasa, który wydał drukiem tekst protokołu z r. 1598. Chodziło o udostępnienie źródła tym wszystkim, których interesują dzieje parafii i instytucji kościelnych na terenie dzisiejszej diecezji katowickiej. W latach 1953—1955 zmikrofilmowano teksty wizytacji archidiaconatu krakowskiego z lat 1601—1756. Mikrofilmy znajdują się w zbiorach Stacji Mikrofilmowej Biblioteki Narodowej w Warszawie i umieszczone są w Katalogu Mikrofilmów tom 6/7 pod nr. 9584, 9596, 9597 i 9600. Ponadto dla ułatwienia pracy na Śląsku złożono w kancelarii Kurii Diecezjalnej w Katowicach (kopie pozytywowe tychże mikrofilmów, z których można korzystać w Bibliotece Diecezjalnej. Z kopii negatywowej, będącej prywatną własnością, sporządzono fotokopie, których jeden komplet znajduje się w redakcji „Gościa Niedzielnego”, a drugi w pracowni historii Kościoła w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie. (J.P.)

*

Parafia Koszęcin, położona jest 13 km na pd-wsch. od Lublińca. Historia koszęcińskich kościołów sięga połowy w. XVI i powiązana jest z dziejami dwóch ośrodków: macierzystej parafii Sądów oraz dóbr ziemskich Koszęcina.

Parafia Sądów miała kilka filialnych kościołów, a mianowicie w Koszęcinie kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy od połowy XVI w., w Brusku kościół św. Jana Chrzciciela z XVII w., w Cieszowej kościół św. Marcina z 1751 r., zbudowany na miejscu dawniejszego. Kościoły te, pozbawione własnych kancelarii, posiadają bardzo skąpe archiwalia. Rodowody ich można odczytać z nielicznych zapiszków w księgach parafialnych archiwium w Sadowiu. Dane z kancelarii patronów przypadły najczęściej w czasie ostatnich działań wojennych. Brak również opracowań monograficznych, a publikowane notatki o tych kościołach i ich wystroju w informatrach i katalogach zawierają sporo nieścisłości.

Pierwszy kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy w Koszęcinie powstał niezależnie od zamku właściciela dóbr koszęcińskich na południe od właściwej osady, nad rzeczką Leśnicą, w dolinie dosyć nawilgoconej. Według przekazanej tradycji niedaleko kościoła były nawet mokradła i stawy. To dziwne troche usytuowanie kościołka próbuje wyjaśnić legenda, związana z budową pierwszego kościoła, odnotowana z przekazów ustnych i zarejestrowana na zabytkowym obrazie z XVIII w., znajdującym się w kościele. Obraz legendy obejmuje 8 scen, pod którymi umieszczony jest wierszowany tekst objaśniający. Miejsce budowy kościoła miało być wyznaczone w cudownym objawieniu i w cudowny sposób dotrzymane wbrew woli miejscowej ludności. Na 6 scenie odnotowany jest rok 1568, który ma wskazywać na czas owych zdarzeń i były zatem rokiem początków budowy kościoła. Ósmy obraz ukazuje m. i. sylwetkę pierwszego kościoła, który od obecnego posiadał krótszą nazwę, sięgającą prawdopodobnie po boczne wejście obecnego kościoła. Miał to być kościół „odpustowy”, do którego przybywali pielgrzymi z całej okolicy. Kościół ten został zniszczony przez burzę w r. 1720, lecz już w latach 1721—1724 ponownie odbudowany i powiększony, prawdopodobnie z konieczności obsłużenia wzrastającej liczby wiernych nie tylko z Koszęcina, lecz i z sąsiadujących osiedli, szczególnie Strzebienia.

Kościół Świętej Trójcy od początku posiadał własny teren przykościelny, który pierwotnie miał wynosić „1 morgę i 110 prętów kwadratowych”. Służył on jako cmentarz dla miejscowej ludności. Cmentarz ten powiększono w latach 1834—37. Obecne otoczenie cmentarza z potężnymi pomnikami przyrody: dwoma jesionami oraz wielkimi lipami nadaje koszęcińskiemu zabytkowi wiele dodatkowego uroku minionych wieków.

W 1853 r. rada parafialna doprowadziła do gruntownego remontu kościoła. Ponieważ w tym czasie toczyły się spory pomiędzy nią a patronatem kościoła, wyraziła nawet gotowość pokrycia całkowitych kosztów owego remontu. W czasie tego remontu znaleziono w bocznym ołtarzu św. Jana stare rękopisy, które miały zawierać opisy objawień i budowy kościoła w języku polskim, łacińskim i niemieckim. Rękopisy te ówczesny sołtys, Fabian Gdawiec, odniósł do kancelarii księcia Adolfa v. Hohenlohe, gdzie zaginęły.

W połowie XIX w. ludność Koszęcina dochodziła do półtora tysiąca mieszkańców, a do kościoła lokalnego przynależało w 1853 r. 3421 dusz. Domagano się utworzenia samodzielnej parafii, lecz spory z ówczesnym patronem, księciem v. Hohenlohe, który zamknął dla użytku ludności swą kaplicę zamkową i nie dopuszczał do odprawiania w niej katolickich nabożeństw, a następnie trudności z budową plebanii, przesunęły ten akt o dalsze pół wieku. W tej sytuacji kościół Świętej Trójcy, choć do dziś pozostał kościołem filialnym, był dla Koszęcina właściwą placówką duszpasterską, jednoczącą miejscową ludność w wierze katolickiej. Warto odnotować w tym miejscu, że w protokole kanonicznym parafii Sadów z dnia 12. 12. 1864 r., znajduje się uwaga, iż w niedziele i święta w kościele św. Trójcy odbywają się nabożeństwa o godz. 10-tej z kazaniem polskim. Niemieckich kazań nie było. Fakty te miały swą wymowę w czasie tzw. „Kulturkampfu”, gdy w Koszęcinie właścicielem dóbr był Fryderyk Wilhelm v. Hohenlohe, wychowanek i zwolennik Bismarka.

Przy kościele św. Trójcy wybudowano w r. 1874 kostnicę, a w następnych latach uporządkowano cmentarz oraz przeprowadzono malowanie kościoła. Pod koniec XIX w. wysiłki parafian skierowane już były na budowę nowej plebanii. Po utworzeniu parafii w 1908 r. i wybudowaniu kościoła w centrum osiedla, zabytek koszęciński znalazł się nie tylko geograficznie, lecz i faktycznie na marginesie nurtu życia. Jedynie pobożność miejscowych wiernych podtrzymywała tradycję uroczystego obchodu odpustu w patronalne święto.

Po drugiej wojnie światowej nie konserwowany przez lata zabytek chylił się ku upadkowi. Od dwóch jednak lat z inicjatywy ks. Antoniego Ryguły rozpoczęto prace konserwatorsko-remontowe cennego zabytku. Pomogły w tym przedsięwzięciu dotacje pieniężne Kurii Diecezjalnej, ofiarności parafian i przyjaciół. Radą fachową służył Wojewódzki Urząd Konserwatorski. Lecz główną siłą odmiładzającą jest entuzjazm miejscowej ludności i ich duszpasterza, którzy wspólnie oddali na rzecz odnowy zabytku setki roboczogodzin społecznej pracy. Odnowa przebiega bardzo sprawnie. Dotychczas przeprowadzono następujące prace:

1. Pokryto w 2/3 części dach nowym gontem podwójnie, a to nad nawą, w części prezbiterium oraz nad północną kruchtą. Wymieniono przy tym częściowo łąty.

2. Pokryto na nowo gontem soboty, okalające kościół, przy czym dokonano dwóch większych zmian. Między prezbiterium i północnym wejściem połączono w narożniku ciąg sobót, doprowadzając je do pierwotnego stanu, Usunięto od południa dobudowaną kruchtę, łączącą soboty łukowatym zadaniem wejścia (por. ilustracje oraz Katalog Zabytków Sztuki w Polsce t. VI, zes. 8, fig. 10).

3. Wymieniono zniszczone próchnicą i przez owady elementy, a mianowicie: nad chórem kolatorskim wymieniono belki w bocznej ścianie. Wymieniono dwie dolne belki (podwalinę oraz drugą) w północnej ścianie nawy z prawej strony przedsionka na przestrzeni 11 m oraz w samym przedsionku.

4. Obniżono poziom posadzki przedsionka o 15 cm, kładąc zarazem posadzkę z łamanych dolomitów. Przed przedsionkiem ułożono stopień, umożliwiający obniżenie całości terenu przykościelnego w celu odwodnienia.

5. Zagrożone przez owady partie drewna nasycono środkami owadobójczymi. Zabiegom tym poddano dach na wieży oraz ściany zakrystii.

6. Oczyszczono z przemaalowań wapiennych ściany i sufit w zakrystii oraz w przedsionku północnym.

7. Na terenie cmentarza skorygowano układ grobów, umożliwiając wytyczenie prostej drogi od bramy cmentarnej do północnego przedsionka. W ten sposób kościół zyskał lepszą zewnętrzną oprawę i perspektywę widoku od strony ulicy. Droga cmentarna została utwardzona trylinką.

8. Przeprowadzono konserwację olejnych stacji drogi krzyżowej, które przy odnowie w 1890 r. zostały przemaalowane. Odkryto fragmentami pierwotne malowidło (twarze). Przeprowadzono konserwację bardzo podniszczonego obrazu „legendy”. Obraz został zdublowany. Konserwację obrazów przeprowadziła mgr Kunegunda Ptak.

Nadto trwają prace nad odnową zabytkowych figur i ołtarza. Z tej okazji warto wspomnieć, że zachowane figury, które pochodzą prawdopodobnie z ołtarza tryptykowego (por. Kat. Zab. t. VI, z. 8, s. 16), wykazują duże podobieństwo do tryptyku z Radzikowa w pow. Słubice (por. Ochrona Zabytków 1965 (2 s. 69 i 71). Tryptyk ten pochodzący z XIV w. wykazuje cechy rzeźby rodzimej, śląskiej. Dokładniejsze przebadanie istniejących analogii mogłoby rzucić ciekawe światło na koszęcińskie zabytki, a może nawet doprowadzić do rekonstrukcji formy tryptykowej.